

Ένας μοναχικός πρόδρομος

■ Απόστολος Μελαχρινός: Τα ποιήματα. Επιμέλεια: Αγορή Γκρέκου. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας». Αθήνα, 1994. Σελ. 418.

Ο Απόστολος Μελαχρινός γεννήθηκε στη Βραϊλα της Ρουμανίας το 1880. Έξι χρόνια αργότερα οι γονείς του εγκαταστάθηκαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου ο ίδιος παρέμεινε ως το 1922, δουλεύοντας ως στέλεχος σε διάφορες ασφαλιστικές εταιρείες.

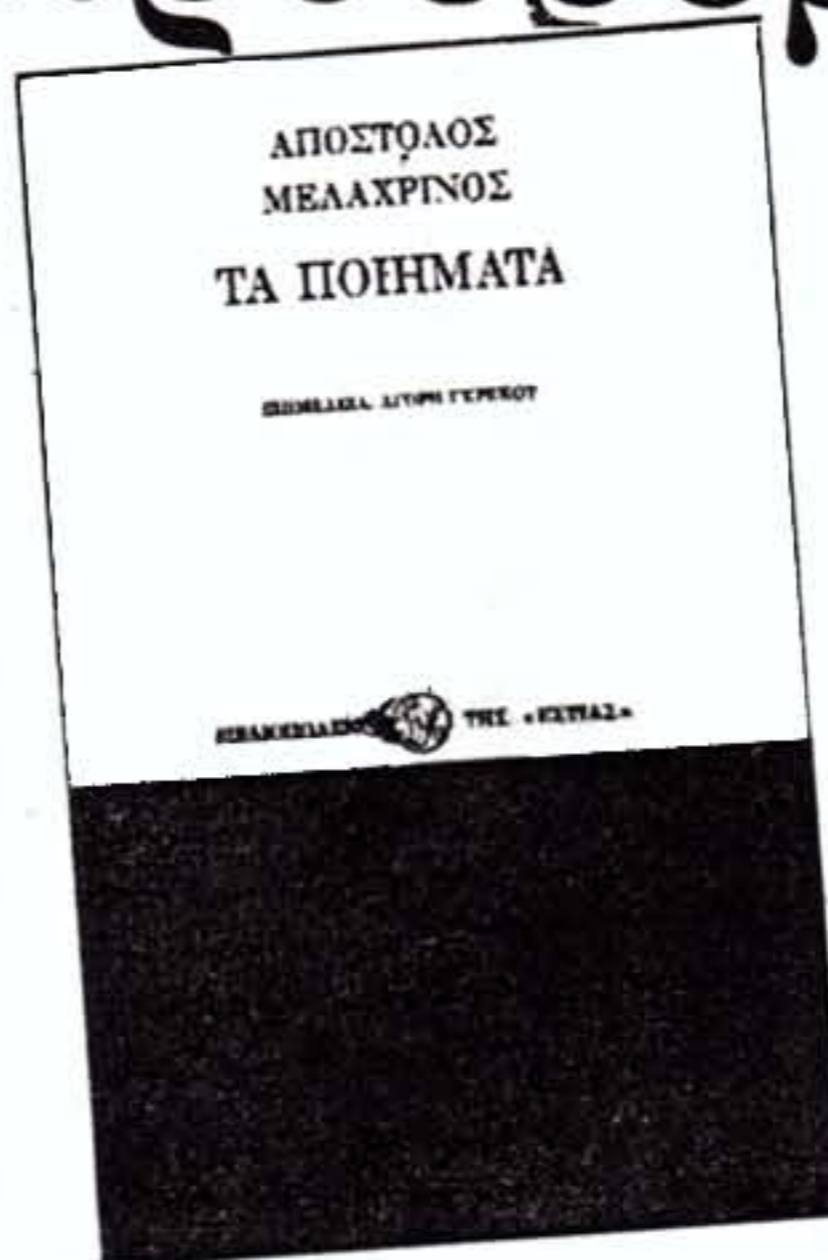
Εκεί έβγαλε το πρώτο φύλλο του λογοτεχνικού περιοδικού «Ζωή» (1902) καθώς και τις πρώτες ποιητικές του συλλογές: «Ο δρόμος φέρνει» (1905) και «Παραλλαγές» (1907). Μετά τον ερχομό του στην Αθήνα ως το τέλος της ζωής του (1952), ο Μελαχρινός συνέχισε με την ίδια ζέση τις δραστηριότητές του, μοιράζοντας την παραγωγή του σε δύο κυρίως τομείς: στην ποίηση και στη μετάφραση αρχαίων τραγικών (Ευριπίδη, Σοφοκλή, Αισχύλου). Απότοκα αυτής της περιόδου είναι και τα έργα «Φίλτρα επωδών» (1935) και «Απολλώνιος» (1938-1948). Ακόμη, η έκδοση της επιθεώρησης «Κύκλος», της οποίας η αρχική μορφή είχε επίσης γεννηθεί στην Κωνσταντινούπολη.

Όπως παρατηρούσε πριν από δέκα και πλέον χρόνια ο Κώστας Στεργιόπουλος («Περιδιάβαζοντας», ε. Α', 1982), τα ποιήματα του Μελαχρινού έσβησαν μαζί με τον θάνατό του και ο χρόνος που παρήλθε έκτοτε δεν δημιούργησε ποτέ την ευκαιρία για την εν μέρει ή εν όλω επανέκδοσή τους. Εφταιξε άραγε η καχυποψία της γενιάς του '30 απέναντι σ' έναν ποιητή που αντιλαμβανόταν τον μοντερνισμό ως αναπόσπαστο τμήμα της παράδοσης ή μήπως εκείνο που βάρυνε περισσότερο ήταν η εντελώς μοναχική του πορεία ανάμεσα στους τεχνίτες της δικής του γενιάς; Σίγουρα, οι αναζητήσεις του Σικελιανού και του Βάρναλη ή του Φύρα και του Λαπαθιώτη δεν ευνόησαν τον Μελαχρινό και το ιδιότυπο σύ-

**Η μοναχική
πορεία του
ποιητή
Απόστολου
Μελαχρινού
ανάμεσα στους
τεχνίτες της
γενιάς του**

μπλεγμα αισθητισμού και συμβολισμού που καθόρισε το έργο του. Και η σοβαρή όμως προκατάληψη του Ανδρέα Καραντώνη, ο οποίος επέμενε να θεωρεί τη δουλειά του απλό κακέκτυπο του Μαλλαρμέ, ασφαλώς δεν βοήθησε την επιβίωσή του και δεν του προσέφερε τα εχέγγυα που θα έφερναν πιο κοντά του το μέλλον.

Από αυτή την άποψη, το τρίτο βιβλίο που κυκλοφόρησε στη σειρά «Η ελληνική ποίηση» του Βιβλιοπωλείου της «Εστίας» αποτελεί χωρίς αμφιβολία εκδοτικό γεγονός. Η Αγορή Γκρέκου συγκέντρωσε σ' έναν καλαίσθητο και τυπογραφικά ιδιαίτερος φροντισμένο τόμο όλα τα δημοσιευμένα ποι-

ήματα του Μελαχρινού, συνοδεύοντας την εργασία της με μία σύντομη αλλά πυκνή εισαγωγή και ένα πολύ χρήσιμο έργο -βιογραφικό σημείωμα. Διαβάζοντας τόσο τις ολοκληρωμένες συλλογές όσο και τα σκόρπια αποσπάσματα (τους «Γάμους του Ηλιου και της Σελήνης», που δεν πρόλαβαν να ενσωματωθούν στον «Απολλώνιο» και τα ελεύθερα κομμάτια του διαστήματος 1945-1946), έχουμε αμέσως μπροστά μας το πανόραμα των πολυετών και επίμονων προσπαθειών του δημιουργού. Από τη λεπτά δουλεμένη φόρμα της «καθαρής ποίησης», σύμφωνα με τα κελεύσματα του Βαλερύ ή τον αφαιρετικό και υποβλητικό στίχο του Γρουπάρη, ως τα μουσικά τεχνά-

σματα της μαγείας και του ονείρου, εγγεγραμμένα στο ρευστό περιβάλλον μιας κρυπτογραφικής η μυστικιστικής ατμόσφαιρας, ο Μελαχρινός συνέχισε, στην ουσία, να κάνει πάντα το ίδιο πράγμα: να μοιλιάζει τον δεκαπεντασύλλαβο και την κληρονομιά της δημοτικής λογοτεχνίας με τον νεωτερικό ρυθμό ενός ιδιοσυστάτου ποιητικού είδους, το οποίο δοκίμασε να ισοροπήσει στο μεταίχμιο του παλιού και του καινούργιου, χωρίς να ακουλουθήσει οριστικά ούτε τη μία ούτε την άλλη κατεύθυνση.

Τι απ' όλα αυτά (και με ποιον τρόπο) φτάνει μέχρι εμάς σήμερα; Ορισμένα βασικά ελαττώματα του Μελαχρινού δεν κρύβονται: το κατασκευασμένο και έντονα δημοτικοφανές του λεξιλόγιο ή τα πολύ γενικά και αφηρημένα του σύμβολα μειώνουν συχνά την προσοχή του αναγνώστη, που σκοντάφτει στην εσωστρέφεια του νοήματος και στις συνεχείς, μονότονες επαναλήψεις του. Στις καλές ωστόσο, στιγμές του (στο «Ο δρόμος φέρνει» και στις παγανιστικές απογειώσεις του «Απολλώνιο») ο ποιητής κερδίζει διά μιάς το ακρατήριό του, αφού γράφει όχι μόνον για να ακούγεται (με το αδιάκοπο ηχητικό του παιχνίδι), αλλά και για να δημιουργεί μεγάλες ή μικρές (και πάντως κατά πλέγματα) συγχορδίες, που μας θυμίζουν την από ετών παραμερισμένη σχέση της ποίησης με το μέλος και την αρμονία, σε ένα ομολογουμένως τολμηρό και κατά τεκμήριον πρωτότυπο έργο.